

ELIZEUS-TERZINÁK

Szabados Ádám

A terzina a *Commedia* versformája volt, amelynek főbb jellemzői a hármásrím, a jambikus időmérték, a meghatározott szótagszám. Elizeus történetének újrameséléséhez alkalmasnak találtam ezt a formát, de ahogy élesebb szemű olvasóim azonnal látni fogják: az időmérték követelményének nem tettem eleget. Mentségemre szolgáljon, hogy Dante kiváló fordítói is megbontották a terzina szabályait: Nádasdy a rímeket hagyta el, Babits időnként a jambikus ritmust. Nem mérem magam hozzájuk, Dante mesterhez különösen nem, részemről a jambusokról való lemondás talán csak a tanonc tiszteletlensége a techné iránt. Az ok az eredményhez hasonlóan prózai: nem tudtam elbocsátani egy-egy kedves képet, gondolatot, szót, tipológiát, és úgy gondoltam, a modernitásban ezt már talán megtehetem. A rímhez és a szótagszámhoz viszont mereven ragaszkodtam. De leginkább ahhoz, hogy hű legyek a bibliai Elizeushoz, akiről most mesélni akarok.

TÚZ ÉS LÉLEK

(2Kir 2,1-25)

A próféta még mindig reszketett,
de ujjá mint régi mesék szent fája
lassan a magasba emelkedett,
vagy mint kard, mit hős von ki csatában,
hogy a lemenő napot is átdöfje,
a pengét az alkonyatba mártva,
s a meredt ujj szavak nélkül nyögte:
„Istenem! Nincsen nálam nagyobb árva!”
(Pedig egykor volt tizenkét ökre,
Illés vetette palástját rája
atyja lett neki, spirituálisa,
hogy a szent novícius is lássa,
amint tűz száll alá mint egy máglya,
elemésztve a király küldötteit,
s közben tudja, hogy ez nem mágia.)
Most a mennyre szögezte szemeit,
s a palást rongyként lógott le combjára,
követve a szép, vastag láb ereit,
fent meg ránehezedett jobbára,
mint ernyedten himbálódzó keszeg,
hosszú átlót formálva baljával,
melynek ujjával bökte az eget,
szent csendjét baljós szavakra cserélve:
„Hol van most Illés Istene?!”
„Hol van az, ki fölvitte szekéren,
Izráel lovasát s harci kocsiját,
tűzzel öntve le a mindenséget?”
Hol van atyja, ki itt hagyta fiát,
mint Mózes a föld határán Józsuét –
az árva mestere után kiált!
„Mekkora lélek elég? Mondjuk két?
Mennyit kérhetek magányos utamhoz?
Mi lesz most a sorsunk, tudhatjuk-é?

A Jordánon átkelni újat hoz,
de Illés lelke fölment a felhőkbe,
ki mondja most meg, mi jó, s mi a rossz?
Ó, itt minden oly bús, olyan görbe,
hiába győzött a Szent a Kármelen,
elfordultak Tőled éles szögben!
És ha e palástot fölemelem?
Ha rám száll a Lélek kettős mértéke,
Mózesként a Jordánt megverhetem?
Lehet Illés kenetéből részem?
Bevonulhatok vele a szent földre,
és Hozzád térhet Izráel népe?
Jössz velem, ha érted megyek öltre?
Vagy a mennybe vitt tűz már az ítélet,
mely elzárja az utat örökre?
Van a Jordánon túl kegyes élet?
Van ezen a folyón egyáltalán gázló?
Vagy itt minden vöröslő csenddé lett?”
Még mindig az eget bökte vádlón,
ujját oda döfve, ahol a szekér
hasított az égen, élén pár ló,
melynek sörénye – azt hitte – elég,
mert tűzben hullámozott, mint lángoló tó,
az ÚR izzó szent haragja, a vég.
„Izráel harci kocsisa, a lón!
Megadod a Lélek kettős mértékét?
S a palástot, a kezemen lógót
megtöltöd erővel, hogy a végén
én is hatalmas csodákat tehessek,
s hozzád vezessem Izráel népét?”
Ekkor balja lehullott ernyedten,
de fityegő jobbja megkeményedett,
s a keszeg-palást rezegni kezdett.
A próféta is máshogy remegett,
belső hév keltett benne hullámokat,
nem félt már, inkább megszeppent.
„Ez a Hóreb Istene” – suttozta.
„Ez a rezgés, ez a tűz a Rúah-Jah!”
„Akkor tán Illés is így gondolta?”

„A palástjával a vízre csapjak?
Jáhve kel át a Jordánon, mint egykor
a szent papok előtt ment a láda?
Harcába az ÚR engem is bevon?
Lehetek serege élén Jozsué?
Ülhetek én is mennyei lovon?”
Vihar tombolt, zivatar és zuhé,
de két tüzes nap is ragyogott felé,
és tudta, ez a nap a búcsúé,
de egy másik napnak vette jelét:
párja ragadta meg Illés Lelkének,
és magasba emelte jobb kezét.
Majd lesújtott a Jordán vizére,
s száraz lábbal ment át a habok közt,
mint Józsueval Izráel népe.
S Jerikóba ment, hol rossz lett a föld,
meggyógyította a forrást, mint áldás
Garizim és Ébál hegyei közt.
Bételbe száguldott onnan tovább,
ahol felállították a csúf borjút,
s kihirdette a törvény szent átkát.
Nem kopasz fejéért állt rút bosszút,
amikor a medvék miatt negyvenkét
gyermek apja, anyja lett nyomorult;
Bétel átkozta Isten emberét,
mert egy undok bálványt tisztelt helyette,
megvetve Ádonáj szeretetét.
A szövetség terhét levetette
magáról Jeroboám hűtlen népe,
s most utolérte a gonosztette.
„Ó, hol van az ÚR, Illés Istene?
Szélvészben? Földrengésben? Halk beszédben?”
Illésnek szólt: „Elizeust kend fel!”
Szaporítson olajat edényben!
Hol szobát kapott, támasszon fel holtat!
Hozzon reményt, életet Súnémbe!
Hol a prófétatanítványok laknak,
legyen bőség, finom liszt és főzelék,
s a királyok vizet találjanak!

Alázza meg magát a szír vezér,
leprás, beteg testét megkeresztelve,
s belátva, hogy a Jordán többet ér!
Nyíljon meg a szolga tekintete,
lássa ő is fent az Illés szekerét,
és a mennyei szent seregeket!
Értse meg Izráel, ki jött közé,
ki kapta a Lélek kettős mértékét,
ki az, ki fölemelte a kezét!
A Kép fontosabb az előképnél,
s megérti a próféta titkos nevét,
ki megfejti a Hóreb rejtélyét!
János megkapta az Illés lelkét,
de az ÚR a csendes Szóban követte:
Elísá, Jészúa, Immánuél.
Ő keresztel tűzzel és Szent Lélekkel.

VÍZ ÉS VÉR

(2Királyok 3,1-27)

Megrepedt ajkuk véresre dagadt,
s mint ezernyi házába száradt csiga
a víztelen, meszes tájba olvadtak;
két királyi sereg lassú csíkja
hagyott mászásnyomot a dombok alatt,
ahol elhaladtak lovaikkal;
a dicső csápokból csak ez maradt:
jobb kezük a porban húzta a lándzsát,
nyelvük a szájpadrólukhoz tapadt.
Azért indultak útnak, hogy Moáb
bősz királyát, Mésát megleckéztessék,
akinek hűbérura volt Áháb,
amíg Izráelben új király nem kélt,
a balga Jórám, kinek az uralmát
a móábiak megelégtették.
Szövetségre lépett ő és Jósafát,
együtt indultak leverni Mésát,
hátsó úton, Edóm pusztáján át.
De hét napja nem találtak forrást,
és a meszes sziklák foglyul ejtették
a két csüggedt, tanácstalan királyt.

Sáfát fia, az Isten embere,
aki mestere kezére öntötte
a vizet (mielőtt őt a mennybe
az ÚR felvitte), nem üdvözölte
Izráel új királyát, Áháb fiát,
a dinasztiát, amely üldözte
Illést, akinek buzgó imáját
a Baál-papok átokba foglalták.
(Mert bár vízzel öntötte le árkát,
Jáhve tüzes nyelvei felnyalták,
s a víz utóbb vérrel elegyedett,
hisz a papokat lemészárolták

a Kisón-pataknál, melynek medre
mint lüktető ér szaladt át a tájon,
az eget is karmazsinra festve.)
Elísá végignézett Jórámon,
majd ezt mondta a megszeppent királynak:
„Arcod csak Jósafát miatt látom.”
„Lantot kérek, túl nagy itt a lárma,
Júda istenfélő királya miatt
figyelni fogok az ÚR szavára.”

Mésa közben ezt írta sztlére,
dicsőségére a nagy Kerijjótnak,
hogyan megtudja a föld minden népe:
„Magaslatot emeltem Kemósnak,
a moábiak győztes istenének,
mert nagy királya lettem Dibónnak,
rólam szól Karchában minden ének,
hisz Dávid tüzét Kemós elé vittem,
és szabaddá tettem büszke népem!”
Eljutott azonban hozzá híre
Jósafát és Jórám hadjáratának,
s lelkét gyötörni kezdte az isten.
Ránézett Astar-Kemós bálványa,
és a rémes szobor felküldte Mésát
Kir-Háreset fehér sziklájára.
Ment a király a várfalra némán,
harag tombolt kívül-belül, ahol járt,
a papot hívta, meg a saját fiát,
s megépítette a szörnyű oltárt,
de közben az erős ember remegett,
és remélte, hogy nem kerül sor rá.

Elísá behunyta szemét, hogy a
lant hangja lágyan ringassa szellemét,
ahogy a kék hullám sodorja
a tíruszi pálmák zöld levelét,
és andalító keleti szellőben
lépegetnek felmálházott tevék,

homokban ringatózva előre
nyújtott nyakkal és elmélázó fejjel
a lassan megeredő esőben.
Elísá lelke itta a vizet,
és a szent hullámokon át érezte,
a közeljövőben mit tesz Isten.
„Vájjátok ki a patakmedreket,
csináljatok bennük kisebb gödröket,
ezek majd esővízzel telnek meg!”
Tetszett a királyoknak az ötlet,
gödröket vájtak a patakmedrekben,
s úgy lett, mint Elísá jövendölte.
De a moábi harcosok szeme
vért látott a lemenő nap fényében,
és ez lett a csapataik veszte.

Mésához rémült követ érkezett,
és össze-vissza beszélve zihálta:
„Véresnek hittük a patakmedret!”
„Azt hittük, hogy Izráel királya
támadt rá Jósafát seregére,
de az csak a nap vörös sugára.”
„Lekaszaboltak bennünket, érted?!”
A király lelke pontosan értette,
hiszen előre látta e képet.
Kardját, sisakját a földre tette.
Iszonyú áldozatát már meghozta,
most fiára nézett, s a papnak jelzett.
Kir-Háreset sziklájának tornya
a halál döbbsent csendjébe öltözött,
és megbillent Kemós isten szobra.
Harag jelent meg a népek között,
és idő előtt véget ért az ostrom:
a véráldozattal Moáb győzött.
Elísá zsidó győzelmet mondott,
de a véres diadal a pataknál
nem az utolsóra vonatkozott.

A győzelemhez víz kellett s vér,
és a király fiának áldozata,
de e három király csak jel és kép.
A nagy nap harmadik órájában
másik király fia mondta: „Szomjazom!”
„Mint a cserép, a torkom kiszáradt!”
„Megolvadtam, s mint a víz, szétfolyok,
száraz nyelvem az ínyemhez tapadt,
mert kutyák vettek körül, gonoszok.”
Engesztelést kíván a szent harag,
vér nélkül nincs béke s bűnbocsánat,
ezt látták a Koponya-hegy alatt.
Amikor a Golgota sziklája
gonoszok által ostromlott várfal lett,
és a fiút átdöfte a lándzsa,
s a nép kérdezte, Illés eljön-e
(nem értik: Éli, éli, sabaktáni!),
vagy a zsidók királya odalett –
nem kellett eltörni a lábszárt is
mert a Ben-Melek biztosan megholt,
az oldalából víz és vér jött ki.
Így a végső győzelem is megvolt.

ÉTEL ÉS OLAJ

(2Királyok 4,1-7; 38-44)

A földbe gyökerezett a lába,
mert a görbe ember állt az ajtóban.
Számított rá, de későbbre várta.
Próféta férje halála óta
tizenhárom ezüstpénzzel tartozott,
ennyivel volt a férfi adója.
Jigálra és Merárira gondolt:
két fia veszélyekről mit sem tudva
a pálmafa árnyékában játszott.
Hámort zaklatták épp, a szamarat,
ki túrta a fiúk durva játékát.
Csak időnként ásított nagyokat,
ilyenkor dobtak követ a mélán
figyelő szürke állat felé, de ez
jól viselte az otromba tréfát,
ecsetvégű farkával jelezte,
hogy bár a kövek feléje repülnek,
és a szemével követi az ívet,
a rossz viccnek ő ugyan nem ül fel;
dobálózhatnak felőle emberek,
ez nem árthat egy jámbor fülesnek.
A fiúk anyja odasietett
a kapuban álló hitelezőhöz,
teste kihült galambként remegett,
mikor bement, hogy lepényt főzzön
a férfinak, majd elé tegye tálban,
és átbeszéljenek mindent előlről.
A sarokba pillantva meglátta,
hogy az utolsó marék lisztből készül
majd a fukar ember lakomája.
„Vidd el a szamarat, és megtérül
a pénzed, a többit meg majd holnap,
rendezem, elég a szóm pecsétül,
hisz próféta felesége volna
szolgáló, aki hozzád ekként beszél,

nem afféle hazug, hitvány szolga.”
„Asszony, az adósságod nem kevés,
a lángost az utolsó lisztből adtad,
holnap sem leszel kevésbé szegény.
A szamarad és két fiad maradt,
ezeket add cserébe, hogy hat évig
a tulajdonomként szolgáljanak!”
A villám után sokáig késik
a távoli mennydörgés, hogy fülsértő
robaja elhatoljon az égig,
oda viszont már viszi a mélyből
az özvegyek és az árvák sikolyát,
és ahogy egy anya sóhajt kérőn,
akinek a megszabott távolság
nem a villámtól jut el a hangokig,
hanem hat év örökkévalóság.
„Tojásain a vén tyúk is kotlik,
nem ránt ki gazdája mindent alóla,
hadd üljek én is ezen holnapig.”
Elizeushoz sietett nyomban,
halott férje prófétamesteréhez:
„A két fiamból nem lesz rabszolga!”
„Holt férjem Istenére kérlek,
mutass nekem utat, tégy megint csodát!
Gyűjts fényt, amely hozzám is elérhet!
Emlékszel, amikor lisztet dobtál
a halál levesébe, mikor a tök
miatt tanítványod felkiáltott,
és te láttad a kiáltás mögött
a bánatos özvegyé árvult kislányt,
és akkor sem volt neked közömbös,
hogy sok éhes száj az ÚRhoz kiált,
amikor Baál-Sálisából jött egy
ember, és árpakenyeret kínált,
de a te földbe is jött egy ötlet:
lakomázzanak a kenyérből százan -
így lett, és még maradt is belőle!
Maradt még benned is bizonyára
tucatnyi csodás isteni sugallat,
szódra vár most Ábrahám leánya!”

„Mondd meg nekem, mi van a házádban?”

Eszébe jutott a liszt és így felelt:

„Nincs másom, csak egy korsó olajam.”

„Menj el, és kérj kölcsön edényeket!

Kérd el a szomszédaid lábosait,

kérj minél többet, de üresek!

Majd csukd be a házad ajtajait,

hogy senki ne lássa, amit tenni fogsz,

és töltsél az olajból mindaddig,

amíg az összes edényből kifogysz.

És mikor a fiaid nem találnak

több edényt, nincs se barna, se piros,

és elapad az olaj forrása,

add el mind az összegyűjtött olajat,

fizesd ki az összes adósságod!”

Az asszony a fejét meghajtott,

elment, és minden pontosan úgy történt,

ahogyan Elizeus megmondta.

Szerzett fazekat, lábast és bögrét,

tálat, korsót, kancsót, kisebb csuprokat,

szomszédai adtak neki önként,

és bent a házában csorgott az olaj,

halkan, csendben, titkos derúvel, fényvel,

minden cseppjén megcsillant a hajnal,

ragyogott, táncolt, bugyogott, éledt,

mint régi vendég vett a házában szállást

a remény, a nevetés, az élet.

A csuprok fűrtök Áron szakállán,

a tálak és kancsók köntöse prémje,

felfogják az olaj áradását;

Sion leányához jött az Éden,

az élet vize aranylott a házában,

áradt a kifogyhatatlan élet,

és közben csökkent az adóssága,

és hol megsokasodott a kegyelem,

nem volt többé helye szolgaságnak.

Akit a szent olajjal felkentek,

annak a köntöse is olajos lesz,

az megsaporítja a kenyeret,

annál véget ér az éh, a córesz,

meggyógyítja a halál levesét,
oltalmat talál benne az özvegy,
lakomáján sok ezer a vendég,
még a számárnak is tisztességet ad,
mikor a hátán a Sionra lép.

(Jigálnak: „Hámor is új nyerget kap,
ő is legyen részese a csodának,
élje át a teremtés is, ne csak
az úrnak legyen feltámadása!
Bánj úgy a számárral, ahogyan szolgál
bánik az urával, mert te sem lettél
rabszolga, tedd azt, mi a szolga dolga!”)

SZÜLETÉS ÉS FELTÁMADÁS

(2Királyok 4,8-37)

„Hajtsd az állatot s ne akadályozz
a vágatásban, ameddig nem szólok!”
– az ijedt szolgára így kiáltott
az asszony, akit a borzasztó sokk
az Isten szent emberéhez hajszolt –
bár most nem volt sem ünnep, sem újhold.
Szívébe vad anyaöszön karmolt,
arcára állatibb vonások ültek
a szamaránál, melyen vágatott.
Barna fűrtjeit meg sem fésülte,
a rendetlen lobonc anyamedvéé,
kinek féltett bocsai eltűntek.
(Nincs ijesztőbb lény a gyermekéért
megveszekedett nőténynél, mert bármit
megtesz a kölykéért – ha kell, széttép!)
Nem mert az asszonnal szembeszállni
még ura sem; a halálra szánt anya
a fiát akarta élve látni.

Súnémben a meddő szült gyermeket,
de most jajgatás hallatszott Rámában,
mert halott fiát siratta Ráhel.
A csodát egyik szülő sem várta,
lehetetlen az elhalt öregkorban
az ilyen friss gyümölcs, új palánta.
„Egy év múlva fiút ölelsz!” – mondta
a próféta, akinek szobát adtak,
ahol megszállhat és imádkozhat.
Kapott széket, ágyat, mécesest, asztalt,
hogy náluk békességben, nyugalomban
ehessen és álmát aludhassa.
„Nem vagyok Sára, népem ösanyja,
férjürem sem biztos hitű Ábrahám!
Szolgálódat ne ámítsd, próféta!”
Ám az ÚR nem tagadta meg magát,

fiúgyermek érkezett esztendőre,
megtette az ábrahámi csodát.

Mikor negyven hétre megszületett,
s a bába a köldökzsinórt elvágta,
a csimota nagyot tüszentett.
Ámuló anyja karjába zárta,
egyszerre kelt fel a hold és a fényes
nap, és milliárdnyi csillag látta,
meg a pásztorok is a környéken;
subába rejtett meglepetéseket
hoztak, sajtot és egyszerű étket.
És a gyermek növekedett hitben
és szépen öregedő szüleinek
való példás engedelmisségben.
Nem gondolhatott arra senki sem,
hogy iszonyú bánatot rejt a csoda,
mikor az aranytojásból kikel.
Az ájult fiút a szolga hozta,
„Jaj a fejem, jaj a fejem!” – ordított
a gyermek, aztán többé nem moccan.

A súnémi asszony ijedten sikoltott,
majd a testet a térdére fektette,
de a fia délben már halott volt.
Az tudja, hogy mi ment végbe benne,
aki a Pietàt megformálta, és
a fájdalmas anyát megfestette.
„Az igazak ösvénye szakadék,
a kéretlen áldás eltitkolt átok,
a földbe rejtett kincs pedig ganéj.”
Az asszony arca keményre váltott,
felvitte a holttestet a szobába,
ahol a próféta imádkozott.
Az ajtót a holt fiúra zárta,
aztán felnyergeltette a szamarat
és megkezdődött a szörnyű vágta.
A próféta a Kármel-hegy alatt
rögtön ráismert a súnémi nőre,
de hogy mért jött, az ÚR nem mutatta.

„Ábrahám a fiát megtarthatta,
Szárainak nem kellett gyászolnia,
én nem kértem fiút, mégis meghalt!
Isten embere! A szavad miatt
gyúltak csillagok és jött fel a nap,
de miért, ha most mind kialudtak?!
Miért születik gyermek, ha meghal,
miért támaszt a Mindenható reményt,
ha minden jónak a legvége baj?
Mért szúrja tövis a fiam fejét?
Miért járja át a szívem éles kard?
Proféta, ugyan mért hitegettél?”
A zokogó asszony átkarolta
és szorosan tartotta Elizeus
lábát, és a könnyeivel mosta.
Géházi, önjelölt korifeus,
odalépett, hogy félretaszítsa őt,
de Isten embere intett: „Ne most!”

„Menj el, vidd a botom, de az úton
ne köszönj senkinek, aki szembejön,
a fiút támaszd fel, ez a dolgod!
Először a derekadat övezd föl,
majd helyezd rá a gyermekre a botot,
eszméljen, ha az arcát megbököd!”
Az asszony ezt hallva tiltakozott:
„Veled maradok, mert csak benned bízom,
hisz az ígéret tőled származott!”
Elizeus is tudta, hogy így volt,
elindult hát vele Géházi után,
aki mire elérték, már kint volt.
A szolga csak állt és bámult bután,
de az asszony Elizeussal perelt:
„Ha itt lettél volna, még élne tán!”
Ekkor az Isten embere bement
a házba, a felső szobába, ahol
az ágyra fektették a gyermeket.

És az Isten embere testté lett

ott, ahol lakozott és befogadták,
és ahol igéjéből lett élet.

Rátette száját a fiú szájára,
tenyerét a tenyerére, és a szemét
a szemére: teljes volt azonosulása.

„A betegséged nekem betegség,
enyém legyen a tövis a fejedben,
a halálodba belehalok én!”

Az imáját akkor fejezte be,
mikor a gyermekben meleget érzett,
és szíve észlelte: megérkezett
a halál sötétjébe az élet.

Szólt a szolga a súnémi asszonynak,
aki most földre borulva végleg
tudta: másodszor is megszületett
a fia, mert kinyitotta a szemét
és egymás után hétszer tüszentett.
„Születés és feltámadás vagyok én!”

KERESZTSÉG A JORDÁNBAN

(2Királyok 5,1-19)

Napról napra több volt testén a folt,
bár igen hiú és kevély nagyvezér,
az arám sereg parancsnoka volt.
Sok győzelmét hős dalokba szedték,
pirultak a lányok a háta mögött,
Damaszkusz hárfái ünnepelték.
Még Izráel is miatta nyögött,
mert Jáhve Arámot támogatta meg,
nem akikkel szövetséget kötött.
Az atyák voltak engedetlenek,
de a lányukat vitték fogságba,
így lett Naámán feleségének
izráeli szolgálóleánya,
abból a városból, ahol a vezér
seregéből csapatok portyáztak.
A kislány vette észre a kelést
a főparancsnok fedetlen homlokán,
vastag orrán és erős jobbkezén.
Azonnal tudta (hiszen látott már
ilyen nyomorúságot otthonában),
hogy az lepra, más szóval poklosság.
„Uram, bocsásson meg szolgálójának,
csak azért szólok, mert tudok egy embert,
aki gyógyít ilyet Samáriában.”
Naámán a helyzetét felmérve,
s mint aki az igazság büszke őre,
a lányt alaposan kikérdezte.
Tetszett a hadvezérnek az ötlet,
hogy attól követeljen segítséget,
aki féli őt és retteg tőle.
De ingyen nem kér a hiú ember,
a gyógyulását is megvásárolja,
vezér nem mutatkozhat gyengének.
A kegyelmet kalmárszellem fojtja,
ha ezüsttel, arannyal megyünk érte,

aki fizet, annak nem lesz soha
oka, hogy meghajoljon a térde
bárki előtt, aki őt segítette,
mert mit kapott: fizetett már érte.
(Naámán ezt utóbb megértette,
mikor testével a Jordánba merült,
de most még becsületét féltette.)
„Ezt a prófétát - bármibe kerül -
megveszem! Írok a zsidó királynak,
de úgy, hogy megtudja, ki van felül!
Keresse ő azt, kiről szólt a lányka,
a prófétát, a gyógyító látnokot,
én megadom, bármennyi az ára.”
(Jaj nektek, csaló farizeusok,
bélpoklosság eszi a szíveteket,
beteggé tesz képmutatásotok!
Jaj nektek, hétköznapi emberek,
vitézek és kislányok, vállalkozók,
apák, anyák, szinglik és melegek!
Lehetsz önmagad, „autentikosz”,
vagy lehetsz valaki más, aki nem vagy,
képmutató a neved, ha poklos
a lelked és hatalmas gerenda
van a szemedben, ha nem veszed észre,
hogy a gond a szívedben a lepra.
„I do it my way, szívem földjébe
– mondod – csakis én fúrhatok mély kutat,
tán nincs is gyógyulásra szükségem”.)

Szolga szólította a szír urat,
aki hatalmas karavánnal járta
a Samáriába vivő utat.
„Azt üzeni Izráel királya,
hogy Elizeus prófétát keresed,
ő az, ki a kúrákat csinálja.”
Mikor a szír vezér megérkezett,
mégsem hajlongó kuruzsló fogadta,
hanem csak egy jéghideg üzenet:
„Menj el és fürödj meg a Jordánban,
akkor megtisztul tested a leprától!”

És már a hátát látta a szolgának.
„Mit mondott?! Megtisztul a Jordántól?!
Az Abána és a Parpár vizében
sem mossa le az ember magáról
ezt a gennyes, makacs betegséget!
Mélyre kúsznak gyökerei, nincs folyó,
amely poklos indákat kitephet!
Álljon elém a zsidó kuruzsló,
hívja segítségül Istene nevét,
de ez a módszer így nem lehet jó!”
Naámán hitte, hogy a pénz beszél,
és aki kuruzsláshoz ért, az gyógyít,
ha meglátja, mit hozott a szekér.
„A Jordánban megfürödni bornírt
ötlet, és egy vezérnek megalázó!
Ez a próféta mindent megfordít!
A folyója koszos, barna gázló,
nem méltó egy arám vezér testéhez,
ilyen vízbe önmagam nem mártom!”
„Urunk! – így a szolgák a vezérhez –
Ha ennyire egyszerű a gyógymódja,
még eredmény nélkül is megérte!”
Büszke férfi volt, de nem ostoba,
az okos tanácsokat megfogadta,
ezt elvetni sem volt elég oka.
A ruháját hirtelen ledobta,
meztelen állt, rangjelzései nélkül,
és belegázolt a szűk Jordánba.
Az önérzet sok éven át épül,
de egyetlen ütés a mélybe rántja,
mikor a ház talapzata sérül.
A meztelen vezére Arámnak
olyan volt, mint egy tengeri szörnyeteg,
foltos, sebhelyes, pikkelyes háttal,
és most önmagát látta ilyennek,
ahogy először merült a habokba,
mint egy leviátán a tengerbe.
Mikor testét másodszor mártotta
a vizes iszapba, a zöld pikkelyek
befelé fordulva mind lángoltak,

égették testét, lelkét, istenek
démoni arca vésődött húsába,
de ő újra merült és nevetett,
majd még ötször merült a Jordánba,
és mikor hetedszer halt meg magának,
alig volt teste, keze és lába,
hisz aki lett, új volt Naámánnak,
és új volt a szolgálóknak, akik vele
jöttek, tanúiul a csodának.
Rimmón templomába mikor bement,
Elizeus Istenét imádta ott,
nem önmagát vagy más isteneket.
A régi, büszke hadvezér már halott.

MENNY ÉS FÖLD

(2Királyok 6,8-23)

Kezdetben alkotta a mennyeket:

az eget, madárnak és bogárnak,
hogy lovagoljanak a szeleken,
rajta boltívet, mely héberül „ráqya”,
és a boltozat mögött harmadiknak
a mennyet, hol ezer szeráfja
imádja és nyitott szárnyaival
a lábát takarja el és az arcát,
hogy elrejtse attól, ki Szent és Tiszta.

Majd megalkotta az égnek mását,
a földet, szétválasztva a vizet és
a szárazat, a legősibb bárkát,
amely az embernek menedék,
ha otthonaként szereti a földet
és barátságos felette az ég.

Ez a rend hirtelen omlott össze,
mikor a boltozat megkérgesedett,
s már nem látszott a szeráf mögötte,
sem az angyali fejedelemségek,
akik az örök, olthatatlan tűzzel
harc kocsikon és szekereken
szent misztériumjátékot űznek.

Isten palástjának mintázatából
már csak csillagképeket betűznek
az emberek – így lett Ursa Maior,
Kígyótartó meg Cassiopeia,
Perseus, Vízöntő és Skorpió,
Androméda, Cepheus és Nyilas,
no meg a Hattyú, a Szűz és a Mérleg,
az Ökörhajcsár, a Sas és a Lant –,
s kihúnyt az Isten szent dicsősége.

A lázadás vert az ember és a menny
közé áthatolhatatlan éket.

Az Istent nem látja azóta ember,
csak az eget, s azon a csillagokat

(Mózes is csak a sziklába rejtve).
Izgatja ugyan a filozokat,
miből áll a világ, mi a lényege,
s Thálész óta a vízre gondoltak,
meg tűz, levegő, ötödik elem
is szóba került, de Plátont kivéve
nem vették figyelembe a mennyet.

Elizeus azonban benézett
a rézzel vert csillagboltozat mögé,
mert ő palástot látott az égen,
melyen a lyukakat nem öltötték,
hanem kis ablakok azok, amiken
átárad a mennyei dicsőség.
Elísá szemében fénylett minden,
és látta az angyali seregeket
nem egyszer fentről száguldani le.
Észlelte a tüzes szekereket,
a harci kocsikat és lovasokat,
és a dicsőséges kerekeket.
Nem volt benne ördögi fondorlat,
a próféta nem fordult mágiához,
nem gyakorolt hamis vallásokat.
Messze élt Mezopotámiától,
nem hitt a csillagok babonájában,
távoli volt Márduk és Tiámot.
Csak a Lélek miatt volt látása,
mert az Isten, aki a mennyben trónol,
más elől ezt a tudást elzárta.
Sok ember csillagok előtt bókol,
vagy fel sem néz a mennyei boltívre,
helyette bálványszobrokat csókol.
Mikor Illést az Isten fölvitte
tüzes szekéren a boltozat fölé,
akkor tapasztalt először ilyet.
Az ég tűz lett, a csillagok köré
vörös köröket és átlókat festett
milliónyi száguldó öntvény,
lovasok alatt harci szekerek;
megkezdődött a misztériumjáték,

lejöttek angyali fejedelmek.
Amit ő azon a napon átélt,
megnyitotta szemét, majd álommá vált,
és örökre újjá tette lelkét.
Most is látta a hegyen Elísá
a harci kocsikat és lovasokat,
és így bátorította szolgáját:
„Te is észleled az árnyékokat?
Az angyali seregek vetülete!”
De a szolga csak pislogott vakon.

Az Isten embere ezt üzenté
Izráel királyának: „Az arámok
vonulnak ezen a területen!”
A pogány király azt hitte, álnok
udvari embere árulja el őt,
de az így válaszolt: „Ez a látnok!”
„Ő tudja! Az Izráelben levő
Elizeus! Még a hálósobádban
is fülként hallgat és megjövendöl
minden titkot, mi elhagyja szádat.
Ezért nem tudjuk megverni Izráelt.
De most elfoghatod őt Dótánban.”
Jelt adott a király, hogy fogják el
az arám csapatok a látnok embert.
Akivel nem számoltak, az Jáhve.
Mikor Elísa szolgája felkelt,
látta, hogy arám harci kocsik veszik
körül a várost, és nagy seregek,
de az árnyékot nem látta, pedig
tüzes harci szekerek lángoltak ott,
és a hegy lovasokkal volt teli.
„Legyenek az arámok mind vakok,
ó Isten, nyisd fel szemét a szolgámnak,
hogy észlelje a szent alakzatot!”
Jáhvénak tetszett, hogy megalázza
az arámokat, vaksággal verte meg
csapataikat, nem vették észre,
hogy Izráel látnoka vezette
el őket Dótánból Samáriába,

hogy ott végleg megszegyenüljenek.
A bűnös ember perspektívája
 nem azért hibás, mert a csillagokat
 távoli galaxisoknak látja.
A háromrétegű ég metafora:
 a boltozat és a menny palástja kép,
 hogy mikor felnézünk az égboltra,
messzebb lássunk, mint a csillagos ég,
 keressük annak dicsőségét, aki
 a mindenséget létrehozta rég.
Mikor azt mondjuk: a mennyben lakik,
 ahol a szárnyas szeráfok imádják,
 csak a földi nézőpontunkból is
valljuk a láthatatlan világát.

UTOLSÓKBÓL ELSŐK

(2Királyok 6,24-7,20)

Maréknyi galambtrágya öt ezüst,
ennyit adtak érte Samáriában,
de egy szamárfej nyolcvanba került;
nem volt a várban sem liszt, sem árpa,
még a köveken napozó gekkónak,
sem volt megfizethető az ára.

Vézna asszonyból tört fel a sóhaj:

„Ó, ha tudtam volna, hogy becsap engem!
bolond vagyok, tudnom kellett volna!”

Izráel királya állt felette,
az ostromlott várfalon sétált éppen,
az asszony pedig az oszlopnál lent.

A tébolyult nő a haját tépte,
honnan kendője a vállára csúszott,
és így kiáltott fel: „Király, nézz le!”

A földön egy tarka vásznat húzott,
kicsi fiának volt az nyoszolyája,
amikor a gyermek még nem kúszott.

Mint két bot, olyan volt az asszony lába,
széttartott kezei göcsörtös gallyak,
négy kis pálcika gesztenyebábban,

mert a vézna nő felpuffadt hasa
háromszöget zárt be hosszú nyakával,
és nem látszott a két ráncos barna
melle, mely az éhségtől elszáradt.

Saját testét emésztette az asszony,
s fogaival már a lelkét rágta.

„Király, nagy bajom meg kell hallanod!

Tegnap egy komisz nővel megegyeztünk,
hogy először fiamat én adom,

holnap meg az ő gyermekét esszük,
de ez a nő tegnap becsapott engem,
eldugta fiát, így nem főzhettük

meg, csak az enyémből lett eledel!

Büntesd meg! Büntesd meg! Ő is bűnhődjön!

Ó király, segíts, jaj a gyermekem!”
„Megölöm Elizeust, megölöm!
Fejét veszem annak a prófétának,
bárhol van, az ajtót is rátöröm!”
Megszaggatva lógott a ruhája,
és cafatokban lógott a lelke is
a várfalon fülelő királynak.
„Ilyenek az Isten emberei,
lábnyomaikban pocsolya gyűl össze,
fertőzött víz, kígyókkal teli!
Békák, szúnyogok, a tehén böglye,
véreső és pusztulás, sötét és baj,
fiak halála és anyák könnye!
Mózesek és Illések, próféta
és látnok, a bú és a vész emberei,
megannyi sáskaevő aszkéta!
Ígéreteikkel csak kergetik
a szabadulásra vágyók szíveit
egyik lyukból a másikba, pedig
a nagy várakozás megbetegít,
az ábránd kiábrándít, és a remény
csak bolondabbá tesz, de nem segít.”
Mikor a király követe elért
a házhoz, ahol Elizeus lakott,
a próféta készen várta, nem félt,
hanem újabb jövendölést adott:
„Holnap ilyenkor többé nem lesz éhség!
Véget érnek az ínséges napok!
Olcsó lesz a finomliszt a péknél!
Egy szeá liszt és kettő az árpából
tiéd lesz, ha van egy sékel kéznél!”
A hit arra néz, amit nem látott,
amit az emberi szív is csak sejthet,
és amiről jövendöl a látnok.
De a látó szavát az méri meg,
hogyan következik, amit mondott –
amihez most egyetlen nap kellett.
Efélében nem hisznek józanok,
ezért nem hitt Elizeus szavának
az sem, akire a király támaszkodott.

„A lisztnek nem szabhat ilyen árat
senki, még ha a mennyből is hullana
száz, ezer, vagy tízezer szeával!”

„Holnap ilyenkor te leszel hulla,
de előtte látni fogod a csodát,
ahogy az isteni Szó megmondta!”

Elisá szavának igaz voltát,
nem az előkelők vagy a vezérek,
hanem a leprások igazolták.

„Vagy átmegyünk, vagy itt halunk éhen,
de az ostromlók táborában talán
a poklosoknak is dobnak étket.”

Amikor a négy leprás az arám
sereg sátraihoz ért, nem hallottak
emberi hangot, csak a szél zaját,
mely a ponyvákat ki-be csapkodta,
mintha tapssal biztatták volna őket,
hogy készen van nekik a lakoma.

Az arámokat ugyanis közben
Jáhve harci hanggal megrémítette,
ők meg menekültek nyakra-főre.

Így lett másnap a finomliszt szinte
ingyen, mert a négy leprás hírverése
a népet is a táborba vitte.

„Kik éheztek, íme, minden készen!
Gyertek az Úr asztalához mindnyájan,
azok is, akiknek nincsen pénze!”

Gyertek anyák, kik feláldoztátok
az éhező lelketekért cserébe
kicsinyeiteket az oltáron,
gyertek, most nem kell fizetni érte,
most ingyen, ingyen, ingyen a bocsánat,
az ára érte a Gyermekek vére!

Kilenc görbe ujj merült a tálba,
hogy a lisztet könnyel sózva összegyúrja,
és egy árpaszem se vesszen kárba.

A fúrge kis ujjak beletúrtak
a kovásztalan lepény tésztájába,
majd hosszúkás alagutat fúrtak,
mintha bányáknak volna hegybe vájva,

vagy izzásban lévő kemence gyomra,
hova merev, halott testet zárnak.
Az asszony a kivájt lyukba tolta
a tizedik ujját, mint egy anyaölbe,
és a könnyeiben megforgatta.
A kisült kenyeret kettétörte,
az ujját megérintette fogával,
de a forró lepényt nem ette meg.
Kezén a csonk gyermeke hiánya,
de már tudja, hogy az isteni Szó ad
ingyen lakomát minden leprásnak.
Ő választotta az utolsókat.